

**N:o 58.**

Ank. till Riksd. kansli den 1 maj 1891, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående godkännande af uppgjort förslag i fråga om uppförande vid Lunds hospital för Malmöhus läns räkning af en vårdanstalt för sinnessjuka.*

(2:a U. A.)

I en den 2 innevarande månad till Riksdagen aflåten proposition har Kongl. Maj:t, sedan, på sätt propositionen bifogadt statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden för samma dag utvisade, Malmöhus läns landsting gjort framställning, att för sinnessjukets vård i de fall, om hvilka § 41 i stadgan angående sinnessjuka den 2 november 1883 förmälde, måtte få för landstingets räkning och på dess bekostnad å staten tillhörigt område vid Lunds hospital uppföras en vårdanstalt, och att denna anstalt, i allt hvad de sjukets vård anginge, måtte få ställas under medicinalstyrelsens inseende mot skyldighet för landstinget att för vården lemna ersättning, samt förslag uppgjorts till de närmare vilkor och bestämmelser, som för det ifrågasatta medgifvandet synts böra uppställas, hvilket förslag af landstinget godkänts, föreslagit Riksdagen att för sin del medgifva, att uti förevarande ämne aftal af innehåll statsrådsprotokollet utvisade finge mellan staten och Malmöhus läns landsting träffas.

Till ofvan åberopade statsrådsprotokoll har departementschefen anført följande:

Uti Kongl. Maj:ts stadga angående sinnessjuka den 2 november 1883 vore föreskrifvet, att inom hvarje län skulle vid något af dess

*Bih. till Riksd. Prot. 1891. 4 Saml. 1 Afd. 39 Häft. (N:o 58).*

lasarett beredas tillfälle till vård för sinnessjuka uti de i § 41 i stadgan omförmälda fall att sinnessjuk, hvilken vore i trängande behof af vård å hospital, ej genast kunde der blifva intagen.

Sedan medicinalstyrelsen i skrifvelse den 1 juni 1885 till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län erinrat om åtgärders vidtagande för fullgörande af sagda föreskrift, hade länets sistnämnda år församlade landsting beslutat att, enär en särskild anstalt syntes böra anläggas för ifrågavarande ändamål och staden Lund måste anses vara lämpligaste platsen för densamma, men passande byggnadsplats icke förefunnos å lasarettets i Lund område, en dertill gränsande tomt del skulle för ändamålet inköpas. Efter inköpet af denna tomt, och sedan en del af densamma måst upplåtas för annat ändamål, hade det visat sig, att den återstående tomt delen var otillräcklig och genom sitt läge otjenlig för uppförande af en vårdanstalt för sinnessjuka.

Med anledning häraf hade 1887 års landsting i skrifvelse anhållit, det Kongl. Maj:t ville tillåta medicinalstyrelsen att med styrelsen för länets sjukvårdsinrättningar i Lund träda i underhandling om de vilkor, hvarunder ett nödigt antal platser kunde för länets räkning reserveras inom den asyl, som för statens räkning var under uppförande å den så kallade Hunnerupsmarken invid Lunds hospital.

Då emellertid denna anhållan icke vunnit Kongl. Maj:ts godkännande, hade landstinget år 1888 uppdragit åt en komité att efter vederbörlig utredning afgifva förslag dels beträffande platsen för den ifrågasatta anstalten, dels huru vida dylik anstalt kunde å mer än ett ställe åvägbringas, utan att kostnaden synnerligen ökades. I utlåtande, afgifvet till 1889 års landsting, hade denna komité framhållit, att endast en sjukvårdsanstalt borde komma till stånd och att densamma, med hänsyn till staden Lunds centrala läge för länet och närhet till hospital och asyl, borde, om möjligt, dit förläggas och på anförda skäl hemställt om, att ansökning måtte till Kongl. Maj:t göras derom, att sjukvårdsanstalten finge förläggas å Hunnerupsmarken samt ställas under medicinalstyrelsens inseende, så att sjukvården mot ersättning af landstinget komme att ombesörjas af den vid hospitalet eller asylen anställda personal. I enlighet med hvad komiterade härutinnan föreslagit hade landstinget i skrifvelse den 2 oktober 1889 hemställt:

att för sinnessjukes vård i de fall, om hvilka § 41 i stadgan angående sinnessjuka förmälde, måtte få för landstingets räkning och på dess bekostnad å Hunnerupsmarken uppföras en byggnad af sten, afsedd att inrymma högst 20, minst 10 patienter; samt

att denna anstalt, i allt hvad de sjukes vård anginge, måtte få

ställas under medicinalstyrelsens inseende mot skyldighet för landstinget att för vården lemna ersättning i enlighet med de vilkor, Kongl. Maj:t efter landstingets hörande kunde finna lämpligt bestämma.

I sammanhang härmed hade landstinget anmält, att, för den händelse dess framställning vunne afseende samt Kongl. Maj:t täcktes åt medicinalstyrelsen uppdraga de underhandlingar, hvilka för frågans lösning vidare kunde erfordras, landstinget bemyndigat direktionen för länets sjukvårdsinrättningar i Lund att derom med sagda styrelse förhandla.

Medicinalstyrelsen, som efter remiss häröfver afgifvit utlåtande den 30 december 1889, hade dervid af anförda orsaker ansett sig böra förorda den gjorda framställningen; och hade härefter Kongl. Maj:t den 7 februari 1890 uppdragit åt medicinalstyrelsen att genom någon sin ledamot underhandla i ämnet med direktionen öfver Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, hvarefter medicinalstyrelsen borde afgifva förnyadt utlåtande i frågan jemte förslag.

Sedan medicinalstyrelsen lemnat omförmälda uppdrag åt sin ordförande generaldirektören A. Almén och denne, efter att hafva hört direktionen och öfverläkaren vid Lunds hospital, förhandlat med lasarettsdirektionen i Lund, dervid samstämmighet rådt om önskvärdheten att åvägabringa en lösning af frågan i den rigtning, landstinget föreslagit, dock att den ifrågasatta anstalten borde förläggas icke på Hunnerupsmarken, der asylen vore belägen, utan på hospitalets område, der lämplig byggnadsplats förefunnes, i hvilket fall nyligen insjuknade kunde vårdas utan närmare beröring med öfriga patienter samt, der så nödigt blefve, lättare öfverflyttas till andra afdelningen af hospitalet, hade medicinalstyrelsen i den 21 juli 1890 afgifvet utlåtande, med öfverlemnande af ett utaf generaldirektören Almén i enlighet med de förda förhandlingarna upprättadt förslag till bestämmelser för en uppgörelse i ämnet, förmält sig, då de ifrågaställda anordningarna syntes fördelaktiga för sinnessjukes vård och icke heller blefve för statsverket betungande, i allo biträda hvad af generaldirektören Almén föreslagits. Öfver detta förslag hade derefter yttrande inhemtats af länets senast församlade landsting, hvilket i skrifvelse den 22 nästlidne oktober förmält sig till alla delar godkänna detsamma.

Ifrågavarande, af landstinget för dess del godkända förslag innefattade följande:

att landstinget berättigades att å staten tillhörigt område vid Lunds hospital uppföra en för 20 patienter afsedd byggnad i enlighet med af vederbörande myndighet godkänd ritning;

att landstinget skulle vidkännas kostnaden ej mindre för nybyggnaden med dithörande promenadgårdar, värmeapparater och vattenledningsrör än äfven för all annan fast inredning samt för framtiden bestrida underhållskostnaden härför;

att staten skulle anskaffa och underhålla all den lösa utredningen samt ombesörja och bekosta allt hvad i öfrigt för de sjukes vård erfordrades;

att af platserna tio skulle inredas för manliga och tio för qvinliga patienter;

att den nya anstalten skulle införlifvas med hospitalets öfriga för sjukvården afsedda afdelningar och hospitalets styrelse berättigas att fritt förfoga öfver anstalten och använda densamma såsom en upptagningsanstalt för nyligen insjuknade, utan afseende på om dessa tillhörde Malmöhus län eller något annat län, dock med vilkor att tjugu platser alltid och utan invändning funnes disponibla endast för sjuke från Malmöhus län och att en fullgod vård desse beredd;

att granskningen af ansökningshandlingar om inträde å lasarettet för tillfällig hospitalsvård behöfvande sinnessjuke skulle ske i vanlig ordning, så att ifrågavarande patienter till anstalten skulle remitteras af lasarettets läkare för att der vårdas, till dess för deras hospitalsvård föreskrifna intyg och ansvarsförbindelser genom lasarettets målsmän anskaffats, hvarefter dessa sjuke, så vidt de pröfvades vara till vård å hospital eller asyl berättigade, borde der vinna inträde i alldeles samma ordning som andra sinnessjuke och utan något företräde för dessa, Malmöhus län tillhörande sinnessjuke;

att för hvarje patient skulle erläggas afgift till staten, hvilken afgift för de första fem åren skulle utgå med 2 kronor 50 öre för dag och derefter för fem år i sänder bestämmas af Kongl. Maj:t, på förslag af medicinalstyrelsen och sedan landstinget blifvit hört;

att afgiften skulle inbetalas kvartalsvis af lasarettsdirektionen;

att emellertid ett minimibelopp af 3,000 kronor skulle för hvarje år i patientafgifter till staten utgöras;

att så snart någon å anstalten intagen sinnessjuk derifrån utskrefves, äfvensom då han intoges å asyl eller hospital, landstingets betalningsskyldighet för samme patient upphörde, hvarför underrättelse här om utan dröjsmål genom hospitalets syssloman skulle lemnas lasarettsdirektionen med uppgift tillika om den tid, hvarunder patienten varit å anstalten vårdad;

att staten och landstinget förbehölles ömsesidig rätt till uppsägning af öfverenskommelsen, att upphöra två år efter uppsägningen, med

skyldighet för staten att ersätta landstinget kostnaden för byggnaden, derest uppsägningen skedde af staten, med det belopp, som bestämdes af fem gode män, deraf staten och landstinget utsåge två hvardera och de sålunda valde den femte, dock att värdet ej finge öfverstiga verkliga kostnaden för byggnadens uppförande, samt, derest uppsägningen egde rum från landstingets sida, med två tredjedelar af det på förenämnda sätt bestämda värdet.

---

I afseende å det sålunda uppgjorda förslaget ville departementschefen anmärka, huruledes, då förslaget innehölle, att landstingets betalningsskyldighet för patient, som från lasarettet till anstalten remitterats, skulle upphöra då patienten intoges å hospital eller asyl, sistnämnda uttryck uppenbarligen afsåge det fall, att patienten efter i stadgad ordning vunnen behörighet till vård å hospitalet eller asylen derstädes erhöle sådan, men deremot icke åsyftade den händelse, att någon till anstalten hörande patient, innan behörighet till vård såsom hospitals- eller asytpatient i vederbörlig ordning ernåtts, i stället för att vårdas i anstalten inlades å hospitalet eller asylen.

I fråga om det föreliggande förslagets lämplighet samt till närmare motivering af detsamma hade generaldirektören Almén, hvars framställning medicinalstyrelsen till alla delar biträdt, hufvudsakligen anfört följande.

Frågan huru vida den föreslagna anordningen kunde åstadkommas utan uppoffringar för staten och svårigheter för sjukvården vid hospitalet, vore beroende på det sätt, hvarpå anstalten ordnades. Ville man undvika att sjukvården vid hospitalet försvårades och fördyrades, så måste den nya anstalten, på sätt förslaget innehölle, införlifvas med hospitalets öfriga för sjukvården afsedda afdelningar, och hospitalets styrelse berättigas att fritt föfoga öfver densamma till upptagningsanstalt för nyligen insjuknade, utan afseende på om dessa tillhörde Malmöhus län eller något annat län. Skulle anstalten reserveras utslutande för vård af sjuke från Malmöhus län, blefve följderna deraf, dels att samma anstalt under vissa tider blefve obetydligt använd, dels ock att underhållskostnaden för dessa sjuke blefve högst betydligt fördyrad, enär anstalten alltid måste hållas uppvärmd och försedd med fulltalig betjening m. m. Från landstingets synpunkt syntes det för öfrigt vara temligen likgiltigt, om några länet tillhöriga sjuke vårdades inom denna anstalt eller efter de sjukes olika tillstånd öfverflyttades till andra för deras vård mera lämpliga afdelningar inom hospitalet,

blott de erhöle en fullgod vård, hvarom intet tvifvel kunde förefinnas, då dessa sjuke intoges å statens väl inrättade hospital vid Lund och anförtroddes åt der anstälde läkares vård. En dylik upptagningsanstalt för vård af nyligen insjuknade hade länge varit af behofvet påkallad, såsom medförande stora fördelar för sjukvården, enär dessa ofta botliga, alltid särdeles ömtåliga sjuke derigenom skulle kunna bättre isoleras och undslippa en för dem påkostande, ofta menlig beröring med eller åsyn af andra sinnessjuke, hvartill komme att våldsamma eller stormande sinnessjuke skulle vid behof kunna öfverflyttas till andra, särskildt för sådana patienter afsedda afdelningar inom hospitalet, derest den nya anstalten betraktades såsom en del af det hela, öfver hvilken läkarne på vanligt sätt förfogade och hvarigenom anstalten äfven för framtiden kunde förblifva hvad den borde vara, en för nyligen insjuknades vård särskildt afsedd lugn anstalt, der nödig ro och sömn kunde de sjuke beredas. Dessa fördelar vore af hospitalets öfverläkare så högt skattade, att han vid olika tillfällen föreslagit, det en dylik anstalt måtte der anordnas. Härmed hade dock måst tills vidare anstå så väl beträffande Lunds som Upsala hospital, enär andra nybyggnader vid hospitalen varit än mer af behofvet påkallade. Ehuru eljest i allmänhet förvecklingar och svårigheter kunde befaras, derest den sjukvård, som åläge landstinget, sammanblandades med den hospitalsvård, som öfvertagits af staten, och ett bifall till förslaget kunde framkalla likartade anspråk från andra län, syntes dock i föreliggande fall, då motagningsanstalten kunde komma till stånd utan nämnvärda uppoffringar från statens sida, men till stor fördel för sjukvården, den föreslagna anordningen kunde förordas.

Beträffande den från ekonomisk synpunkt viktiga frågan om dagavgiftens bestämmande, så borde denna avgift naturligen lämpas efter de verkliga kostnaderna för de sjukes vård, men då desamma dels vore nära nog omöjliga att nöjaktigt beräkna, dels ock vore beroende af, huru vida anstalten vore mer eller mindre använd, af vexlande pris på lifsförnödenheter, betjeningens aflöning m. m., hade dagavgiften ansetts icke böra nu bestämmas såsom bindande för framtiden, men väl för en viss tid och på sådant sätt, att såväl statens som landstingens intressen blefve behörigen tillgodosedda, hvilket syntes kunna säkrast ernås, derest dagavgiften föresloges af medicinalstyrelsen och efter landstingets hörande bestämdes af Kongl. Maj:t för viss tid åt gången.

Hvad anginge den för de närmaste fem åren föreslagna dagavgiften af 2 kronor 50 öre, så kunde densamma, om den ock förefölle hög i jemförelse med dagavgifterna för tredje och andra klassens hospitals-

patienter eller med medelkostnaden för sinnessjukes vård å hospital, dock sägas vara för landstinget billig, derest man toge i betraktande de kostnader, som skulle uppstå, i händelse landstinget skulle bestrida *alla* med patienternas vård å en för ändamålet uppförd och särskildt underhållen anstalt förenade utgifter, oafsedt om få eller många sjuke komme att der vårdas. Å andra sidan vore afgiften, om än förmånlig för länet, fullt tillräcklig att bestrida *alla* statens af anordningen föranledda utgifter, då naturligen statens sjukvård å anstalten, bestridd i samband med hospitalets öfriga sjukvård och der redan befintliga inrättningar samt af dess läkare, tjänstemän och betjening, kunde åstadkommas för ett relativt lågt pris.

Ehuru den föreslagna öfverenskommelsen syntes komma att lända till ömsesidig fördel och således kunde antagas blifva beståndande äfven för en lång framtid, hade dock bort förutsättas, att sådana omständigheter i en framtid kunde inträffa, som gjorde det önskvärdt, att öfverenskommelsen upphörde, hvadan ock i förslaget upptagits bestämmelse om aftalets upphörande efter viss tids förutgången uppsägning, med skyldighet för staten att dervid tillösa sig byggnaden. Den olikhet i ersättningsbeloppet, som föreslagits allt efter som uppsägningen skedde från statens eller från landstingets sida, hade syntes erforderlig, på det att staten ej utan giltiga skäl måtte nödgas öfvertaga en byggnad, som uppförts på landstingets begäran. Men å andra sidan hade sagda inlösningsskyldighet icke ansetts böra vara betungande för staten, då den afsåge en byggnad, som äfven för framtiden blefve för hospitalet behöflig.

Då utskottet ej har något att erinra mot det nu framställda förslaget, får utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 1 maj 1891.

På statsutskottets vägnar:

**Gustaf Sparre.**

---

Herr *C. E. Casparsson* har begärt få antecknadt, att han inom utskottet icke deltagit i förestående ärendes slutbehandling.

---